

систематизацію інформації про стан естетичного виховання учнів, здійснення зворотного зв'язку та контролю [3, с.23].

Висновки... В процесі методичної роботи з педагогічними кадрами загальноосвітнього навчального закладу щодо реалізації завдань естетичного виховання учнівської молоді необхідно реалізовувати основні її функції, серед яких визначають організаційну, діагностичну, прогностичну, моделюючу, компенсаторну, відновлюючу, коригуючу, координуючу, пропагандистську, контрольно-інформаційну, які допоможуть створити систему взаємопов'язаних заходів, дій, засобів, засновану на інноваційних підходах, передовому педагогічному досвіді, конкретному аналізі професійних потреб учителів з даного питання, спрямовану на підвищення компетентності кожного педагога. Подальший розвиток даної проблеми ми вбачаємо в створенні системи методичної роботи, яка б забезпечила реалізацію вищезазначених функцій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Гуменюк В. В. Інформаційне забезпечення управління школою : наук.-метод. посіб. / В. В. Гуменюк. – Хмельницький, 2003. – 51с.
2. Гуменюк В. В. Цільове педагогічне проектування в системі післядипломної освіти керівників кадрів / В. В. Гуменюк // Сучасні системи і технології управління у сфері освіти : матеріали всеукр. наук. конф. (Суми, 27-28 трав., 2004).
3. Гуменюк В. В. Науково-методична робота з педагогічними кадрами / Гуменюк В. В., Наумчук І. А. – Кам'янець-Подільський : ПП Мошак М.І., 2005. – 160 с.
4. Жерносек І. П. Організація відділом освіти науково-методичної роботи в регіоні / Жерносек І. П., Колібабчук В. З. – К., 2001. – 104 с.
5. Єрмола А. М. Технологія організації науково-методичної роботи з педагогічними кадрами : навч. посіб. / А. М. Єрмола. – Харків : Гімназія, 1999. – 128 с.
6. Мармаза О. І. Проектний підхід до управління навчальним закладом / О. І. Мармаза. – Х. : Основа, 2003. – 80 с.
7. Управління якістю освіти / [Лавренюк А. О., Малинич Л. М., Мельник В. В., Гуменюк В. В.]. – Хмельницький : ХОШПО ; Кам'янець-Подільський : Абетка-Нова, 2003. – 184 с.

Анотація

О.В.Варгата

Реализация функций методической работы в контексте подготовки педагогов к осуществлению эстетического воспитания учеников

Рассматриваются основные функции методической работы и их реализация в процессе формирования готовности педагогов к осуществлению концептуальных задач эстетического воспитания учеников общеобразовательного учебного заведения.

Ключевые слова: методическая работа, функции методической работы: организационная, диагностическая, прогностическая, моделирующая, обновляющая, коригирующая, координирующая, пропагандирующая, контрольно-информационная; эстетическое воспитание учеников.

Summary

O.V.Vargata

Realization of Functions of Methodical Work in the Context of Preparation of Teachers to Realisation of Aesthetic Education of Pupils

The basic functions of methodical work and their realisation in the course of formation of teachers' readiness to realisation of conceptual problems of aesthetic education of pupils of general educational institution are examined.

Keywords: methodical work, functions of methodical work: organizational, diagnostic, prognostic, modelling, updating, corrigent, co-ordinating, propagandising, control-information; aesthetic education of pupils.

Дата надходження статті:

„12” листопада 2008 р.

УДК 37.012 + 371.68

Ю.М.ВАСИЛЕНКО,
методист
(м.Харків)

Моніторинг якості дистанційної освіти: зарубіжний досвід

У статті проаналізовано дослідження деяких зарубіжних навчальних закладів, присвячені моніторингу та управлінню якістю дистанційної освіти, для подальшої адаптації та можливого впровадження в Україні.

Ключові слова: дистанційна освіта, якість дистанційної освіти, показники якості, моніторинг.

Постановка проблеми в загальному вигляді... Дистанційна освіта стала невід'ємною частиною освітньої галузі багатьох розвинених країн світу. В Україні кількість освітніх закладів, де активно впроваджують дистанційну форму, значно збільшується з року в рік. Але є низка факторів, котрі стримують темпи її розвитку. Насамперед, це недостатня нормативно-правова база: існують „Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні”, „Положення про дистанційне навчання”, програми розвитку дистанційної освіти та програми інформатизації України. Але неохопленими лишаються чимало

важливих моментів: ліцензування дистанційних курсів; отримання після закінчення дистанційного навчання дипломів чи інших документів державного зразка тощо.

Стримує розвиток дистанційної освіти такий стереотип, що склався у багатьох споживачів освітніх послуг – якість дистанційної освіти значно нижча, ніж якість очної. І відсутність стандартів та процедур визначення якості дистанційного навчання, нормативної підтримки цих процесів буде й надалі перешкоджати поширенню та популяризації дистанційного навчання.

Формулювання цілей статті... Метою даної статті є ознайомлення із зарубіжним досвідом моніторингу та управління якістю дистанційної освіти для подальшої адаптації та можливого впровадження в Україні.

Аналіз досліджень і публікацій та виклад основного матеріалу дослідження... Нами було розглянуто публікації, статті, доповіді викладачів, науковців різних освітніх організацій, навчальних закладів; в статті розміщено результати аналізу деяких найбільш цікавих досліджень.

Підходи до визначення понять якості та стандартів освіти у Сполучених Штатах та країнах Європи відрізняються від прийнятих у нашій країні. Так у системі вищої освіти США функція регулювання належить суспільству, а не державі. Через попит на випускників на ринку праці суспільство формує та доводить до відома вищої школи свої потреби та контролює рівень підготовки спеціалістів. Конституція США дає кожному штату право самостійно визначати зміст освітніх стандартів. У Європі також відсутня практика розробки державних стандартів, що затверджуються на урядовому рівні.

Але, тим не менш, немає жодної держави з розвинутою системою всіх ланок освіти, котра в тій чи іншій формі не висувала б певних вимог до якості своєї системи освіти.

Освітня діяльність будь-якого освітнього закладу спрямована на задоволення потреб певної категорії людей. Встановлюють і коригують стандарти якості для дистанційної та вищої освіти у Сполучених Штатах Америки три основні групи: 1) об'єднання професійних викладачів; 2) акредитовані регіональні організації, до обов'язків яких входить керування роботою та атестація освітніх закладів; 3) адміністрація та факультети університетів. Кожна з цих груп пропонує свої варіанти оцінки якості дистанційного навчання. Але всі вони зазвичай мають схожу процедуру оцінки.

Під час моніторингу якості дистанційної освіти виокремлюють певні *області стандартів* [3]. Дуже важлива частина процесу дистанційного навчання, що підлягає ретельному моніторингу, – *зобов'язання навчального закладу*. В них умовно виділяють такі основні аспекти: фінансові зобов'язання, матеріальне забезпечення, технологічна підтримка, дотримання правових норм та ін.

Технологічна інфраструктура – інша область стандартів, ще не має чітко визначених критеріїв оцінки. Одним із основних показників якості являється база, основа дистанційного курсу. Майже всі дистанційні курси створені на основі World Wide Web, адже властивості цього сервісу Інтернет надають широкі можливості для навчального курсу: розміщення великої кількості медіа-файлів (зображення, діаграми, відео, аудіо); інтерактивне спілкування за допомогою простих програм, таких як електронна пошта, система публікації об'яв (електронна дошка об'яв), чати, відео та аудіо телеконференції. І один із головних атрибутів електронних курсів це „нелінійність” їхньої структури: особа, що навчається, має змогу обирати кілька траєкторій свого навчання. Це реалізується з допомогою гіпертекстової мови розмітки (HTML), на якій оснований сервіс WWW.

Студентські служби – наявність розвинутої системи підтримки студентів під час навчання, взаємодії між студентами та навчальним закладом тощо.

Структура та дизайн дистанційного курсу. У доповіді Державного Університету Пенсильванії [1] представлено п'ять аспектів структури та дизайну дистанційного курсу: 1) обов'язкова презентація цілей та змісту курсу ще перед початком навчання; 2) робота у курсі побудована на взаємодії між учнями; 3) обов'язкове оцінювання та контроль; 4) інтерактивні навчальні засоби; 5) служби підтримки учнів.

Підтримка викладачів. Не меншої уваги, ніж підтримка студентів, потребує і підтримка тьюторів та викладачів дистанційних курсів. Навчальні заклади проводять семінари, тренінги, додаткові курси по роботі з програмним середовищем для викладачів, що задіяні в дистанційному навчанні. Також існує система професійного та фінансового (додаткові премії, винагороди) стимулювання таких викладачів.

Оцінка успішності. Це своєрідна мета-оцінка, котра поєднує не лише показники успішності в отриманні знань студента з певної предметної області, а й інші аспекти дистанційного навчання. Під час визначення успішності та ефективності використовують різні методи оцінки. Загальну успішність дистанційного навчання визначають такі показники:

1. Рівень результатів навчання, що передбачені за основною навчальною програмою та за профілюючим предметом.
2. Рівень знань, що реально отримав студент.
3. Співвідношення кількості студентів, що закінчили навчання, до кількості тих, що вступали на дистанційні курси.
4. Рівень задоволеності студентів навчанням, що визначається періодично з допомогою анкет.

5. Рівень вдовolenості викладацького складу, що визначається з допомогою анкет та незалежної (чи колегіальної) експертизи.
6. Використання бібліотечних та навчальних ресурсів студентами курсу.
7. Ступінь компетентності студентів у таких навичках, як взаємодія, розуміння та аналіз матеріалу.
8. Показник „Витрати на навчання – його ефективність” для студентів дистанційних курсів у порівнянні з очним навчанням.

У доповіді Ради з питань акредитації вищої освіти (Council for Higher Education Accreditation) [5] зазначається, що для забезпечення якості дистанційної освіти у вищій школі пропонується розробити програму, аналогічну традиційним формам освіти. У цій програмі потрібно зосередити увагу на таких чотирьох аспектах:

- підготовка відповідних кадрів – окрім знань з предмета, викладачі, задіяні в дистанційній освіті, повинні знати он-лайн навчальні концепції та технології;
- мінімальний час для вивчення теми – студенти швидко виконують завдання, а весь інший час спілкуються з викладачем та іншими студентами;
- функціонування служб підтримки студентів;
- контроль якості в дистанційному навчання зосереджений в основному на контролі вихідного результату навчального процесу.

Найдієвішим засобом контролю якості дистанційного навчання автор вважає наявність державної акредитації. На додаток до цього: створення системи надійних показників ефективності дистанційного навчання, наявність ефективних методик навчання, вдосконалення технічної інфраструктури закладу, ретельний відбір викладачів та інші фактори.

Викладач Відкритого Університету Гонконгу [7] у своїй статті зазначає, що швидкий розвиток мережі Інтернет надав можливість вищим навчальним закладам розміщувати та розвивати свої навчальні дистанційні курси, але використання для навчання традиційних методик класно-урочної системи в дистанційному навчанні знижує якість останнього. Окрім технологічної платформи, дистанційне навчання повинно містити в своєму підґрунті відповідну педагогічну концепцію.

Автор наголошує, що оптимальна система визначення якості повинна бути гнучкою, в залежності від закладу освіти, враховувати побажання як студентів, так і викладачів.

В інформаційному Центрі Інтернет-навчання (Web-Based Training Information Center) [6] розроблено модель визначення якості веб-навчання. Поняття якості пропонується розглядати не лише з власної точки зору, а й з боку дизайнера, розробника програмного забезпечення, системного адміністратора, менеджера навчання. Також у визначенні поняття якості дуже важливим є співробітництво усіх учасників процесу дистанційного навчання.

Розглядається 22 твердження стосовно визначення якості веб-навчання: навчання відповідає певним результуючим цілям, процес навчання є індивідуалізованим (в центрі процесу навчання знаходиться не викладач чи навчальний матеріал, а учень), високий рівень інтерактивності, враховані індивідуальні методи навчання (аудіальні, візуальні, інтелектуальні), ефективно використовуються засоби комунікацій, можливість практичного використання отриманих знань в майбутньому, легка в користуванні система (середовище) навчання, надання можливості поглибленого вивчення предмета, наявність системи оцінювання знань, використання засад педагогічного дизайну під час створення навчального середовища, обов'язкова групова робота, ведення особистого профайлу студента (розклад, статистика, звіти), найвигідніше співвідношення ціна-якість навчання та інші. Оцінюється міра важливості кожного твердження, таким чином будується рангова система з критеріїв якості. Кожна з груп, учасників дистанційного процесу навчання, виставляє свої рангові оцінки, потім вираховується середнє значення важливості кожного критерію.

Однак автор зазначає, що ніяка система чи модель не надасть абсолютно правильного визначення якості дистанційного курсу через наявність багатьох факторів: репутація закладу, сумісність з іншими курсами та системами керування процесом навчання на ін.

У Агенції із забезпечення якості вищої освіти Великобританії (Quality Assurance Agency for Higher Education) [2] визначають критерії якості дистанційного навчання, спираючись на його основні риси, такі як відсутність очного спілкування між слухачем та викладачем, а також між слухачами. Окрім того оцінюється система проектування та розробки дистанційних курсів, система спілкування слухачів тощо.

Основні принципи визначення якості були розроблені робочою групою у 1997 році. Під час розробки вивчався досвід багатьох навчальних закладів з реалізації дистанційного навчання за різними технологіями. Розроблені принципи розповсюджуються на всі вищі навчальні заклади.

Наголошується на тому, що дистанційне навчання повинно спиратись на надійну та ефективну матеріально-технічну та адміністративну інфраструктуру, діяльність всіх учасників та організаторів навчального процесу повинна чітко координуватися. Викладання та керування в дистанційному навчанні повинні розділятися, і система адміністрування не менш важлива, ніж система викладання.

Для оцінювання виділено найбільш важливі компоненти дистанційного навчання: навчальний матеріал, системи доставки навчального матеріалу, адміністративна підтримка процесу навчання, засоби комунікацій.

Найбільш цікавим та повним, на наш погляд, є дослідження питання моніторингу якості дистанційної освіти, що проводилося Інститутом політики вищої освіти (The Institute for Higher Education Policy) [4]. Під час оцінки якості дистанційної освіти виокремлюють 45 специфічних показників, які групуються за 7 категоріями: „Підтримка навчального закладу” (премії викладачам, система безпеки даних дистанційного курсу тощо), „Розвиток курсу” (проектування курсу, наявність різних стилів навчання для студентів тощо), „Процес викладання/навчання” (декілька способів взаємодії між слухачами та викладачами, модульність курсу, обов’язкове оцінювання робіт та ін.), „Структура курсу” (доступ до бібліотеки, зрозумілість системи оцінювання, додаткова інформація по курсу тощо), „Підтримка студентів”, „Підтримка викладачів”, „Аналіз та оцінка курсу”. Дослідження проводилося за шкалою Лікерта серед 147 респондентів із різних навчальних закладів. Для всіх 45 показників спочатку оцінювалася справедливність („наявність”) даного твердження для дистанційного навчання у певному закладі (від 1 балу – повністю відсутній показник до 7 – повністю присутній), тобто встановлювався ступінь згоди чи незгоди. Потім встановили, на скільки важливий кожен критерій у визначенні якості дистанційного навчання (від 1 балу – неважливий до 5 балів – дуже важливий). Результати звели до чотирьох можливих представлень: критерій представлений повністю і дуже важливий; критерій представлений повністю, але неважливий; відсутній, але дуже важливий; відсутній і неважливий.

Висновки... Використовуючи та адаптуючи дані різних досліджень у сфері дистанційної освіти до потреб та реалій української освітньої системи, нами здійснена спроба окреслити можливу модель моніторингу якості дистанційного навчання в закладі післядипломної педагогічної освіти. Виділяється кілька складових процесу, що потребують окремого оцінювання: „Навчальна діяльність слухачів”, „Навчально-методичне забезпечення курсу”, „Викладачі дистанційних курсів”. Кожна з цих галузей складається з певних показників, які оцінюються з допомогою своїх специфічних методів та критеріїв. У своїй роботі ми звернулися до зарубіжних досліджень, враховуючи більший досвід у впровадженні технологій дистанційного навчання, моніторингу якості дистанційної освіти країн Західної Європи, США та ін. Детальний опис та можлива апробація моделі моніторингу якості дистанційного навчання в закладі післядипломної педагогічної освіти потребує ретельного вивчення та розробки. Це тема подальших досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. An Emerging Set of Guidelines for the Design and Development of Distance Education. The Pennsylvania State University [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://cte.umdnj.edu/technology_corner/tech_online_qa_course.cfm
2. Distance learning guidelines. The Quality Assurance Agency for Higher Education [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.qaa.ac.uk/academicinfrastructure/codeOfPractice/distanceLearning/default.asp>
3. Frydenberg J. Quality Standarts in e-Learning: A matrix of analysis [Електронний ресурс] / Frydenberg J. – Режим доступу : <http://www.irrodl.org/index.php/irrodl/article/view/109/189>
4. Quality On the Line. Benchmarks For Success In Internet-Based Distance Education. The Institute for Higher Education [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www2.nea.org/he/abouthe/images/Quality.pdf>
5. Ronald A. Phipps. Assuring Quality in Distance Learning [Електронний ресурс] / Ronald A. Phipps, Jane V. Wellman. – Режим доступу : <http://www.chea.org/events/qualityassurance/98may.html>
6. What Constitutes Quality in Web-Based Training? [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.webbasedtraining.com/primer_quality.aspx
7. Yeung D. Toward an Effective Quality Assurance Model of Web-Based Learning : The Perspective of Academic Staff [Електронний ресурс] / Yeung D. – Режим доступу : <http://www.westga.edu/~distance/ojdla/summer52/yeung52.htm>

Анотація

Ю.М.Василенко

Мониторинг качества дистанционного образования: зарубежный опыт

В статье проанализированы исследования некоторых зарубежных учебных учреждений, посвященные мониторингу и управлению качеством дистанционного образования с целью дальнейшей адаптации и возможного внедрения в Украине.

Ключевые слова: дистанционное образование, качество дистанционного образования, показатели качества, мониторинг.

Summary

Yu.M.Vasylenko

Monitoring of Quality of Remote Education: Foreign Experience

The studies of some foreign educational establishments, dedicated to the monitoring and quality management of distance education for subsequent adaptation and possible introduction in Ukraine are analyzed in the article.

Keywords: distance learning, quality of distance education, measure of quality, monitoring.

Дата надходження статті

„12” листопада 2008 р.

УДК 37.012 + 373.1

О.Г.ВЕЛІКАНОВА,
директор ЗОШ №16
(м.Харків)

Використання даних моніторингу в загальноосвітньому навчальному закладі

На основі аналізу літературних джерел визначено поняття моніторингу якості освіти, його функції, складові процеси моніторингу, принципи його ефективності.

Ключові слова: моніторинг, якість освіти, складові моніторингу, програма досліджень.

Постановка проблеми в загальному вигляді... На сучасному етапі розвитку освіти актуальними є питання удосконалення системи управління навчальним закладом, необхідність переведення школи в новий стан, який забезпечить надання населенню широкого спектра якісних освітніх послуг залежно від потреб людини, суспільства та ринку праці. В цій парадигмі науковцями відводиться важливе місце інноваційним процесам для підвищення рівня якості освіти. Виходячи з цього, нами була визначена стратегічна мета – підвищення рівня якості освіти для формування і розвитку соціально зрілої та творчої особистості та навчально-методична проблема „Управління процесом впровадження інноваційних технологій навчання в умовах школи”.

Аналіз досліджень і публікацій, в яких започатковано розв’язання даної проблеми... Понятійний апарат з питань моніторингу в освітній галузі розроблявся вченими В.Авансовим, А.Белкіним, Г.Єльніковою, В.Кальней, Т.Лукіною, О.Ляшенко, А.Майоровим, О.Мітіною, С.Подмазіним, С.Шишовим, Т.Послтвейт Невіл, А.Тайдджман, Д.Уілмс та ін. Методологічні засади моніторингових досліджень якості та використання інформації для потреб управління освітою здійснювали В.Кальней, Т.Лукіна, О.Ляшенко, А.Майоров. Організація моніторингу якості освіти на різних рівнях розглянута в працях В.Беспалько, Л.Бодрякова, Н.Вербицької, В.Кальней, А.Майорова, С.Шишова. Окремі аспекти використання педагогічного моніторингу висвітлені в працях В.Горб, Л.Засоріна, Є.Плюснійої. Методологія оцінювання якості освіти та створення відповідного інструментарію для моніторингових досліджень подається в дослідженнях В.Беспалько, І.Булах, Н.Голишевої, О.Субетто та ін.

Аналіз наукової літератури дозволив чітко сформулювати визначення моніторингу якості освіти, функцій моніторингу, виділити складові, принципи та особливості моніторингу.

Формулювання цілей статті... Метою даної статті є обґрунтування необхідності створення системи моніторингу якості освіти для відстеження впливу інновацій на рівень якості освіти в навчальному закладі.

Виклад основного матеріалу... Моніторинг якості освіти – це форма організації, збору, зберігання, обробки та поширення інформації про стан якості освіти. Функції моніторингу якості освіти: інформаційна – створює вірогідний масив інформації щодо якості освіти; діагностична – фіксує реальний стан якості освіти; прогностична – виявляє стратегію та тактику розвитку освіти в навчальних закладах; управлінська – впливає на мету, зміст, методи управлінської діяльності; педагогічна – вибудовує цілісність процесу навчання, виховання та розвитку учнів; адаптаційна – мінімізує негативні наслідки сучасної ситуації, що дає можливість створити середовище для розвитку дитини. Складові моніторингу якості освіти: чітко визначений об’єкт управління; задані параметри розвитку об’єкта; критерії оцінки цих параметрів; технологія проведення поточного контролю; інформаційна база спрямування процесу на кінцевий результат. Принципи запровадження моніторингу якості освіти: узгодженість; об’єктивність; комплексність; безперервність; своєчасність; перспективність; рефлексивність; гуманістична спрямованість; відкритість та варіативність. Складові частини моніторингу: джерела інформації, зміст інформації, розповсюдження інформації, збереження інформації [8]. Особливістю моніторингу є те, що в процесі його здійснення інформаційну систему управління неможливо відділити від системи прийняття рішення, тому моніторинг, за визначенням Г.В.Єльнікової – „вища форма інформаційної діяльності управління і вища форма функціонування системи інформаційного забезпечення управління, що приводить до універсального типу мислєдїяльності керівника у прийнятті управлінського рішення” [2].

Як цілісний управлінський інструмент моніторинг включає: незалежну експертизу стану освітнянського процесу; функцію управління, яка забезпечує зворотній зв’язок; систему отримання даних